

УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО ГЕНЕРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ.

Видає і редагує Український Військовий Генеральний Комітет.

Адреса: Київ, В.-Володимирська вул. Педагогічний Музей.

ПЕРЕДПЛАТА: На рік—9 карб., на пів року—5 карб., на 3 місяця—3 карб.

УНІВЕРСАЛ

Української Центральної Ради

до українського народу, на Україні й по-за Україною сущого.

Народе Український! Народе селян, робітників, трудящого люду!

Волею своєю ти поставив нас, УКРАЇНСЬКУ ЦЕНТРАЛЬНУ РАДУ, на сторожі прав і вольностей Української Землі.

Найкращі сини твої, виборні люде від сел, від фабрик, від салдатських казарм, од усіх промад і товариств українських вибрали нас, УКРАЇНСЬКУ ЦЕНТРАЛЬНУ РАДУ, і наказали нам стояти й боротися за ті права та вольности.

Твої, народе, виборні люде заявили свою волю так:

Хай буде Україна вільною. Не одділяючись від всієї Росії, не розриваючи з державою російською, хай народ український на своїй землі має право сам порядкувати своїм життям. Хай порядок і лад на Вкраїні дають —вибрані вселюдним, рівним, прямим і тайним голосуванням—Всенародні Українські Збори (Сойм). Всі закони, що повинні дати той лад тут у нас, на Вкраїні, мають право видавати тільки наші УКРАЇНСЬКІ ЗБОРИ.

Ті ж закони, що мають лад давати по всій російській державі, повинні видаватися у Всеросійським Парламенті.

Ніхто краще нас не може знати, чого нам треба, і які закони для нас кращі.

Ніхто краще наших селян не може знати, як порядкувати своєю землею. І через те ми хочемо, щоб після того, як буде одібрано по всій Росії поміщицькі, казенні, царські, монастирські та інші землі у власність народів, як буде видано про це закон на Всеросійському Учредительному Зібранні, право порядкування нашими українськими землями, право користування ними належало тільки нам самим, нашим українським Зборам (Соймові).

Так сказали виборні люде з усієї Землі Української.

Сказавши так, вони вибрали з поміж себе нас, УКРАЇНСЬКУ ЦЕНТРАЛЬНУ РАДУ, і наказали нам бути на чолі нашого народу, стояти за його права і творити новий лад вільної АВТОНОМНОЇ УКРАЇНИ.

І ми, УКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА РАДА вволили волю свого народу, взяли на себе великий тягар будови нового життя і приступили до тієї великої роботи.

Ми гадали, що Центральне Російське Правительство простягне нам руку в сій роботі, що в згоді з ним ми, Українська Центральна Рада, зможемо дати лад нашій землі.

Але Тимчасове Російське Правительство одкинуло всі наші домагання, одіпхнуло простягнену руку українського народу.

Ми вислали до Петрограду своїх делегатів (послів), щоб вони представили Російському Тимчасовому Правительству наші домагання.

А найголовніші домагання ті були такі:

Щоб Російське Правительство прилюдно окремим актом заявило, що воно не стоїть проти національної волі України, проти права нашого народу на АВТОНОМІЮ.

Щоб Центральне Російське Правительство по всіх справах, що торкаються України, мало при собі нашого КОМІСАРА ПО УКРАЇНСЬКИХ СПРАВАХ.

Щоб місцева власть на Вкраїні була об'єднана одним представником від Центрального Російського Правительства, се-б то, вибраним нами КОМІСАРОМ НА ВКРАЇНІ.

Щоб певна ЧАСТИНА ГРОШЕЙ, які збираються в Центральну Казну з нашого народу, була віддана нам, представникам сього народу НА НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ПОТРЕБИ ЙОГО.

Всі ці домагання наші Центральне Російське Правительство ОДКИНУЛО.

Воно не схотіло сказати, чи признає за нашим народом право на автономію, на право самому порядкувати своїм життям. Воно ухилилось од відповіді, одіславши нас до майбутнього Всеросійського Учредительного Зібрання.

Центральне Російське Правительство не схотіло мати при собі нашого комісара, НЕ СХОТІЛО РАЗОМ З НАМИ ТВОРИТИ НОВИЙ ЛАД.

Так само НЕ СХОТІЛО ПРИЗНАТИ КОМІСАРА НА ВСЮ УКРАЇНУ, щоб ми могли разом з ним вести наш край до ладу й порядку.

І гроші, що збираються з нашої землі, одмовилось повернути на потреби нашої школи, освіти й організації.

І тепер, народе Український, нас приневолено, щоб МИ САМІ ТВОРИЛИ НАШУ ДОЛЮ. Ми не можемо допустити край наш на безладдя та занепад. Коли Тимчасове Російське Правительство НЕ МОЖЕ дати лад у нас,

коли НЕ ХОЧЕ стати разом з нами до великої роботи, то ми самі повинні взяти її на себе. Се наш обов'язок перед нашим краєм і перед тими народами, що живуть на нашій землі.

І через те ми, УКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА РАДА, видаємо сей УНІВЕРСАЛ до всього нашого народу і оповіщаємо: ОДНИНІ САМІ БУДЕМО ТВОРИТИ НАШЕ ЖИТТЯ.

Отже, хай кожен член нашої нації, кожен громадянин села чи города однині знає, що настав час великої роботи.

Од сього часу кожне село, кожна волость, кожна управа городська чи земська, яка стоїть за інтереси Українського Народу, повинна мати НАЙТІСНІШІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗНОСИНИ З ЦЕНТРАЛЬНОЮ РАДОЮ.

Там, де через якісь причини адміністративна влада зосталась в руках людей, ворожих до українства, приписуємо нашим громадянам повести широку, дужу організацію та освіднення народу, і тоді ПЕРЕВИБРАТИ АДМІНІСТРАЦІЮ.

В городах і тих місцях, де українська людність живе всуміж з іншими національностями, приписуємо нашим громадянам негайно ПРИЙТИ ДО ЗГОДИ Й ПОРОЗУМІННЯ З ДЕМОКРАТІЄЮ ТИХ НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ і разом з ними приступити до підготовки нового правильного життя.

ЦЕНТРАЛЬНА РАДА покладає надію, що народи неукраїнські, що живуть на нашій землі, також дбати-муть про лад та спокій в нашім краю і в сей тяжкий час вседержавного безладдя дружно, одностайно з нами стануть до праці коло організації АВТОНОМІЇ УКРАЇНИ.

І коли ми зробимо сю підготовчу організаційну роботу, ми скличемо представників від усіх народів Землі Української і виробимо закони для неї. Ті закони, той увесь лад, який ми підготуємо, Всеросійське Учредительне Зібрання має затвердити своїм законом.

Народе Український! Перед твоїм вибраним органом—УКРАЇНСЬКОЮ ЦЕНТРАЛЬНОЮ РАДОЮ стоїть велика і висока стіна, яку їй треба повалити, щоб вивести народ свій на вільний шлях.

Треба сил для того. Треба дужих, сміливих рук. Треба великої народної праці. А для успіху тої праці насамперед потрібні великі кошти (гроші). До сього часу український народ всі кошти свої оддавав у Всеросійську Центральну Казну, а сам не мав, та не має й тепер від неї того, що повинен би мати за се.

І через те ми, УКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА РАДА, приписуємо всім організованим громадянам сел і городів, всім українським громадським управам і установам з 1-го числа місяця липня (юля) накласти на людність особливий податок на рідну справу і точно і негайно регулярно пересилати його В СКАРБНИЦЮ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ.

Народе Український! В твоїх руках доля твоя. В сей трудний час всевітнього безладдя й розпаду докажи своєю одностайністю і державним розумом, що ти, народ, народ хліборобів, можеш гордо і достойно стати поруч з кожним організованим, державним народом, як рівний з рівним.

Ухвалено: У КИЇВІ Року 1917, місяця червня (юня) числа 10.

Другий Всеукраїнський Військовий З'їзд.

Перший день 5 червня.

Ранішнє засідання. З'їзд мав початися ще 4 червня в Троїцькому Народному Домі, але з огляду на те, що прибуло надто багато делегатів і Троїцький Народний Дім всіх їх не міг би вмістити, Генеральний Військовий Комітет постановив відкласти З'їзд на 5 червня і відкрити його в Мійському Оперному Театрі. На перший день прибуло коло двох тисяч делегатів. В театрі було занято не тільки всі місця для публіки, але навіть місця для оркестру було заповнено делегатами.

Рівно в 11 годин входить на сцену в повнім складі Генеральний Військовий Комітет і член Комітету Петлюра вітає від імени Комітету З'їзд.

„Товариші, Генеральний Військовий Комітет, обраний Першим Військовим З'їздом, вітає вас, а в ваших особах вітає найкращих представників українського війська, виразників настроїв і думок того війська.

Ми збираємось серед таких обставин, коли треба найглибше і найпильніше розважити та поміркувати над цими обставинами і розв'язати багато важливих та пекучих справ.

Ви бачите як наша земля, яка більше 250 років жила в тяжких умовах, прокидається і хоче відбудувати своє нове вільне життя на демократичних основах. Всі ми, зібрані тут, поділяємо демократичні ідеали і повинні вести свою роботу спокійно, розважно, розумно, щоб закінчити її як найкраще.

Генеральний Комітет дасть вам докладне справоздання про свою працю, про те, як він, не дивлячись на багато важких перешкод, провадив ту працю, яка нам всім тепер так потрібна.

Ще раз вітаю Вас, товариші, і проголошую: „Слава українському війську“.

Збори відповідають кількоразовим гучним „Слава“ і оплесками.

Далі Петлюра запрошує З'їзд перейти до праці і приступити до обрання президіума, і від імени Генерального Комітета радить, що найкраще, як відомо з досвіду, обрати президіум з 5 чоловік.

З приводу виборів президіума виникають досить довгі суперечки. Де хто радить обрати до президіума по одному представникові від кожного фронту, двох від тилу та одного від Кубанського війська, інші радять обрати по одному від кожної армії, округи, флоту і Кубанського війська, один салдат радить обрати тільки саціалістів, бо тільки вони зможуть дати добрий лад З'їздові. Відносно числа членів президіума також ідуть чималі суперечки і нарешті голосуванням вирішується обрати президіум з п'яти чоловік. Хтось радить обрати в президіум членів Генерального Комітету, але Петлюра оповіщає, що Генеральний Комітет постановив нікому з своїх членів не входити в склад президіума З'їзду через те, що Генеральний Комітет має давати З'їздові справоздання.

Підчас цих балачок на сцену входить проф. М. Грушевський і всі вітають його вигуками: „Слава Грушевському, слава!“ Овація продовжується кілька хвилин. Проф. Грушевський кланяється і займає місце

за столом серед членів Генерального Комітету.

Справа з виборами президіума провадиться далі. З поради Петлюри ухвалюється обирати членів президіума, не розрізняючи фронту і тилу, армії, округів, флотів і так далі. Потім Петлюра оголошує імена тих, кого Генеральний Комітет радить в члени президіума. З'їзд від себе радить скільки десятків кандидатів і після оголошення їх імен Петлюра оповіщає перерву на десять хвилин, щоб делегати могли ознайомитися з кандидатами і порадитись між собою.

До перерви видано по мандатам 1988 делегатських карток і по приблизному підрахунку ці делегати представляють коло півтора мільйону організованих українських воєнків.

Представників від фронту 65 відсотків і від тилу 35 відсотків. По спеціальностям представництво поділяється так: від піхоти 1045, від артилерії 251, від технічного війська 263, від кінниці 74, від авіації 60, від військових шкіл 17, від флотів 5, від різних військових громад, товариств та клубів 81 і від інших 140.

Після перерви знов приступають до обрання президіума. Багато часу забирає викладання кандидатами свого сгедо. Нарешті відкритим голосуванням були обрані в склад президіума такі особи: Куравий, Левицький, Дудкин, Сивошапка і Гаврилюк. Всі члени президіума автономісти і всі, крім соц.-демократа Левицького, соціалісти революціонери.

Зараз же по скінченню виборів президіума збори, без всякої поради з чийого б то небуло боку, одностайно вибирають присутнього проф. М. Грушевського по-

чесним головою з'їзду. Петлюра передає обов'язки голови членові президіуму Гаврилюкові, який дає слово проф. Грушевському.

„Товариші, я прийшов від імени Центральної Української Ради привітати тут представників озброєного українського народу, яких доля поставила на сторожі прав і волі та яким дала завдання здобути кращу будучину своєму народові.

Ви знаєте, що недавно відбувся Перший Всеукраїнський Селянський З'їзд, на якому була обрана Рада Селянських Депутатів, котра ввійшла в склад Центральної Ради і працює разом з нею. Ви також оберете Раду Військових Депутатів, яка теж ввійде в склад Центральної Ради, а скоро буде з'їзд українських робітників і він певне оберере Раду Робітничих Депутатів. Таким чином в Центральній Раді будуть вповні представлені всі частини українського народу і всі разом будуть працювати на добро нашого краю. Хвиля, товариші, надзвичайно важна, переломкова. Насувається тривожний час, коли треба стати на сторожі волі, щоб не дати якій небудь ворожій силі видерти її або порушити. Центральна Рада має на меті забезпечити як український так і інші народи, що живуть на українській землі від анархії небезпеки та розрухів і для того звернулось до Тимчасового Правительства, щоб воно признало принцип автономної України і тим дало Центральній Раді більшу певність в її праці. Але Тимчасове Правительство відмовило Центральній Раді в признанні її домагань, і тепер, коли більше нема на кого покладатися,—ми самі мусимо подбати, щоб українська земля пройшла щасливо через ці небезпечні хвилі та вийшла на шлях кращого, спокійного життя.

Я звертаюсь до вас, товариші, щоб ви спокійно, розважно поставились до тих справ, які нам треба тепер вирішити. Треба вам так само, як колись давно ваші предки, одностайно, організовано боронити народні права, щоб не дати підновити реакції і иншим ворогам та простягнути до тих прав свою хижу руку, порушити здобуту волю.

Закликаю вас до здійснення автономії України в федеративній Росії та утворення на Україні демократичного ладу, який забезпечить інтереси трудящого народу.

Слова промовця з'їзд покрит гучними оплесками.

За порадою голови з'їзд обирає секретаріат, після чого голова оповіщає перерву до 7 год. вечора.

Перший день 5-го червня.

Вечірнє засідання.

Голова Гаврилюк оповіщає з'їзд відкритим і запрошує членів з'їзду в інтересах продуктивної праці до підтримання порядку, а потім читає регламент вироблений президіумом.

Далі голова звертається до зборів з такими словами: „Перше ніж розпочати ділове засідання, я хотів би вшанувати пам'ять того, хто перший почав боротись за волю України і тим спричинився і до цього З'їзду, я запрошую вас, шановні збори, почитати вставанням пам'ять Тараса Шевченка“.

Всі присутні встають.

„Тарас Шевченко не тільки геніальний поет,—промовляє далі голова,—він також і великий пророк і борець за волю свого народу; він своїм пророчим даром провидів, що український народ буде мати волю,—про це нам свідчать слова

„Заповіту“: „І мене в сем'ї великій, в сем'ї вільній, новій, не забудьте споминути не злим тихим словом“,—тому запрошую всіх проспівати цей „Заповіт“.

Тисячеголосий хор українського воїнства співає „Заповіт“.

Слава автономній Україні в російській федерації, слава!“—проголошує по скінченню „Заповіту“ голова зборів, і в відповідь з одного краю залі до другого перекочується і лунає „Слава“.

Починаються привітання З'їздові. Першому дається слово представникові української партії соціалістів-революціонерів М. Ковалевському.

„Товариші! в самий цей час, коли розпочинається ваша велика робота, засідає конференція всіх організацій української партії соціалістів-революціонерів і ця конференція прислала мене висловити вам побажання успіху в вашій праці.

Ми знаємо, що в цей час вся трудова демократія встає на оборону своїх прав, ми знаємо, що найбільшим завданням цього моменту є здобуття волі, без котрої так довго страждав український народ, і ми певні, що українське військо стане разом з українською трудовою демократією до оборони цих прав і піде разом з нею до здобуття цієї волі.

В той час, коли в російському громадянстві так багато говорять про єдність фронту з союзниками для боротьби з спільним ворогом, ми, українські соціалісти-революціонери кажемо: нехай жие єдність фронту для боротьби за права українського народу!“

М. Стасюк від імени Української Ради Селянських Депутатів вітає З'їзд і говорить про те, що думає про своє військо селянство. На селянському з'їзді воно було дуже зворушене заборонаю Військового З'їзду, бо воно знає, що найкращі його сили в війську. І селянство на своїм з'їзді сказало, що воно пристане на все, що військо постановить в своїх військових справах. Але селянство сподівається від війська здобуття тої волі, яку український народ мав колись, сподівається, що військо поверне йому разом з волею і землею, і право хазайнувати на своїй землі.

Українське селянство і українське військо повинно відновити свою історію там, де вона була перервана. Зараз ми переживаємо такий самий час, як за Богдана Хмельницького, такий час, коли здійснюються всі мрії, коли вся Європа переживає великі часи і народи прокидаються до нового життя. Наша спільна думка, що український народ прокинувся теж до нового життя, щоб разом з иншими народами стати до боротьби за кращу долю і що він нікого не збирається гнобити. Недавно прийшла звістка, що на фронті заклався блок недержавних народів і можна думати, що цей блок буде тою силою, яка перемаже ту пригноблюючу силу, що держала досі в неволі

народи. І наша Центральна Рада також має на меті скликати з'їзд недержавних народів Росії, щоб утворити в ширшій розмірі той самий блок, початок якого сам собою виник на фронті...

Зараз ми переживаємо дуже відповідальний час і може нас будуть провокувати на нерозважні виступи, щоб ми стали до бою тепер, коли ще не час, отже ви так само, як і селянський з'їзд не повинні піддаватися на ту провокацію, а зачекати до слушного часу, коли нам можна буде виступити на гостру боротьбу. Наостанку промовець закликає гукнути славу федерації вільних народів, на яку перетвориться російська держава, славу українському народові і славу козацтву.

Полковник Глинський вітає З'їзд від імени Українського Військового Організаційного Комітета.

Після привітань голова зборів оголошує порядок денний З'їзду, вироблений Генеральним Українським Комітетом і запрошує збори прийняти цей порядок. Величко радить додати ще до цього порядку денного розділ про освітню та земельну справу, а Павловський радить поставити обміркування питання про сучасний політичний момент на четвертій місці.

Остаточний порядок денний затверджується зборами такий:

- 1) питання про правомочність З'їзду;
- 2) доклад про діяльність Генерального Українського Комітета;
- 3) доклади з місць;
- 4) питання про сучасний політичний момент;
- 5) справа націоналізації війська;
- 6) про українців рекрутів та про українізацію тилкових військових органів на Україні;
- 7) про освіту та земельну справу;
- 8) статут Генерального Українського Військового Комітету, його склад, права та обов'язки;
- 9) вибори членів постійного Генерального Комітету
- і 10) біжучі справи.

По затвердженню зборами порядку денного дається слово для позачергової заяви лікареві Горбенкові, який, пробувши 21 місяць в німецькому полоні і надивившись там на бідкування наших братів, котрим приходиться там працювати по 13 годин на добу голодуючи і терплячи всякі знущання від німців, докладно розповідає про все це З'їздові.

Після заяви Горбенка голова зборів сповіщає, що З'їзд приступає до обміркування перших двох пунктів порядку денного і що це обміркування буде провадитись при зачинених дверях, і через те всі гості, а також співробітники газет мають вийти, крім членів Центральної Ради, яким можна бути присутніми на закритім засіданні.

Закрите засідання починається в 9 годин вечора.

(Продовження буде).

Військові справи.

— Приказ про одправку українського полку на позицію. Головний начальник київської військової округи К. Оберучев видав учора по окрузі такого приказа.

Приказ київській військовій окрузі на театрі війни, Київ, 5 червня 1917 р.

Я одержав таку радісну для україн-

ців телеграму: „Головнокомандуючий арміями південно-західного фронту приказав сформований український, козацький гетьмана Богдана Хмельницького полк, одправити в армію на пункт, який вкаже штаб XI армії, безпосередньо начальникові військових зносин п.-з. фронту київському штабові“. Вітаючи перший український

гетьмана Богдана Хмельницького полк з призначенням на фронт для оборони Неньки-України і дорогої нам волі, я певен, що всі чини полку, пройняті високою свідомістю сучасного історичного моменту, віддадуть усі сили свої на служення отчизни і дадуть приклад сміливості в боротьбі за волю загальної всім нам отчизни Росії. Командирові полку—потурбуватись підготовкою полку до негайної посадки його по першому наказу фронту.

Головний Начальник Київської військової округи, одет. полковник *Оберучев.*

Протест проти заборони Укр. Військ. з'їзду.

Салдати і офіцери—українці Запасного Понтонного батальона, де числена перевага за українцями, зібравшись з приводу заборони Українського Військового з'їзду, одноголосно постановили: „Приєднатись до резолюції Центр. Укр. Ради, що висловила протест проти незаконної заборони з'їзду. Збори висловлюють рішучу готовність активно підтримувати Раду, коли цього вимагатимуть обставини“.

Голова, м. унт. оф. *Коряк.*

Секретар (підпис).

Цю постанову телеграфно було послано по таких адресам: „Петроград. Прем'єру Львову. Копії в Раді робітн. і сал. депут., Міністру Керенському і Д. армія, Верховному Головнокомандуючому.“

Українському Військовому Генеральному Комітетові

Резолюція Українців 2 дивізіону 7 польової важкої Гарматної бригади.

Українці-воєнки 2 дивізіону 7 польової важкої Гарматної бригади числом 234, зібравшись 29 го сього травня на позиції і заслухавши товариша-підпоручника Коха, всебічно освітлюючи національне питання, розповівши про сучасний стан українського руху й ознайомивши збори з серйозністю денного моменту в справі національних вимог українського народу і організувавшись в дивізіонну Громаду військово-одноголосно постановили:

1. Зібрати, тепер же, поміж собою гроші на Український Національний Фонд.

2. Щиро вітати Українську Центральну Раду, в сей час єдиного виразника волі всього українського Народу і довести до її відома, що ми цілком приєднуємось до всіх її постанов і до постанов і резолюцій винесених українським з'їздом, з головним їх домаганням—широкою національно-територіальною автономією Украї-

ни (з забезпеченням прав меншостей) в федеративній демократичній республіці Росії,—і разом з усім українським народом вимагаємо негайного оголошення Тимчасовим Урядом особливого акту на принципіальну згоду сеї вимоги нашого народу.

3. Просити Українську Центральну Раду прийняти нашу готовність кожної хвилини стати їй до послуг в справі захисту прав Українського народу кажучи: „Душу й тіло ми положим за свою свободу“.

4. Послати товариша-підпоручника Коха, як представника нашої Громади, на всеукраїнський Військовий з'їзд, який скликається Українським Військовим Генеральним Комітетом на 4—9 червня в столичному місті Києві, доручивши йому від імени Громади вітати Український Військовий Генеральний Комітет і Українську Центральну Раду, передавши їм нашу постанову особисто, скласти зібрані гроші скарбникові Національного Українського Фонду.—

Уповноважити делегата одстоювати на з'їзді питання згідно з даним йому наказом.

Голова Зборів Прапорщик *К.*

Писар мл. фейерверкер *Ол.*

Часть неофіціальна.

Українські військові віча у Києві.

В неділю 4 червня мав розпочатись в Троїцькому Народньому Домі Другий Всеукраїнський Військовий З'їзд, але коли вияснилось, що на 4 червня ще далеко не всі делегати з фронтів прибули до Києва, а тих що уже є не зможе всіх вмістити Троїцький Народний Дім, то ініціатори З'їзду постановили упорядкувати в Народньому Домі в неділю ввечері віче делегатів-воєнків, а З'їзд відкласти на понеділок і знайти для нього більше помешкання.

Віче в Народньому Домі відкрив член Генерального Військового Комітету І. Гореміка-Крупчинський, який передав, що з'їзд буде відбуватись в Городському Оперному театрі.

Далі Гореміка Крупчинський в гарній промові висловив привітання Віча представникам з'їзду і додав:

Брати! Сей з'їзд має велике значіння. На обов'язку з'їзду зараз лежить велика відповідна праця в розв'язанню загального питання, що торкається всього українського народу, більше того—самої Неньки України. Коли було одержано телеграму Керенського про заборону з'їзду—я сміявся. Я знав, що сей крок, я сказав би незаконний доступок народного міністра, ще більше надасть вам енергії—і з'їзд відбудеться. Тепер самі бачите, який багатий наш з'їзд!

Після промови І. Гореміку-Крупчинського було обрано Головою Зборів, але

промовець щиро дякував Віче і просив обрати головою шановного письменника В. Винниченка, позаяк службові і обов'язки не дозволяють йому оставатись до кінця Віча.

Збори з оплесками зустрічають В. Винниченка і обирають Головою Зборів.

Промовці найбільше говорили про справи, зв'язані з Військовим З'їздом, про заборону Керенського та про неприхильне відношення російського правительства до української справи. Всі промовці погоджувались на тому, що на заборону З'їзду вважати нічого, бо тепер минули ті часи, коли для з'їздів питали дозволу.

Погоджувались промовці також і в тому, що українському народові нема чого більше оглядатись на правительство російське, а треба взятись негайно самим кувати свою долю. Незгода була тільки в тому, чи їти Україні шляхом автономії, чи негайно оповіщати державну незалежність, на чому настоювали де-які промовці, члени „Союзу Української Державности“.

Підчас віча до Народнього Дому підійшов І. Український імени Богдана Хмельницького полк в повнім складі. Всі делегати вийшли назустріч полкові і потім разом з ним пішли з прапорами до пам'ятника Богданові Хмельницькому, де був відправлений молебень на українській мові

Після молебня знов розпочалось віче, на якому один промовець закликав воєнків-делегатів присягнути, що вони не повернуться до своїх частей, не вирішивши питання про автономію України.

„Присягаєм!“ відгукнулось тисячою голосів військо.

Далі промовці-самостійники знов почали доводити, що перше народ український душили московські царі, а тепер душить ліберальне московське правительство, котре розуміє здобуту через революцію волю так, що ця воля тільки для одного московського народу, а інші народи як були в неволі, так повинні і надалі лишитись. З цього становища промовці не бачать иншого виходу, як тільки зовсім розірвати з Московщиною та утворити самостійну українську державу, яка вийде в федерацію загально-європейську а не тільки російську. Заклики самостійників присутні вітали особливо щиро оплесками і криками „слава“.

Підчас промов на Софійській дзвіниці задзвонили в усі дзвони, і голова військового товариства імени гетьмана Полуботка Міхновський, який в той час саме говорив промову, сказав: „Товариші, ви чуєте, як свята Софія по велекодному вітає вільний український народ!“

Віче закінчилось.